

วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นโดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเป็นเวทีเสนอผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นวารสารราย 4 เดือน กำหนดเผยแพร่ในเดือนเมษายน สิงหาคม ธันวาคม.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. นายแพทย์วิรัชชัย กมลธรรม

บรรณาธิการบริหาร

นายแพทย์ประภัสสร เจียมบุญศรี
นายแพทย์ถวัลย์ภูมิ ประเสริฐสิริพงศ์

บรรณาธิการ

นายแพทย์วิรัช โศภิตวิวัฒน์

บรรณาธิการรอง

ดร.เภสัชกรหญิงอัญชลี จุฑาพุทธิ
นางสาวรัชณี จันทร์เกษ

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
สถาบันพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.พญ.สมบุญรณ์ เกียรตินันท์
ศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรชยันต์ พิเชียรสุนทร
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงจิราพร ลิ้มปานานนท์
นายแพทย์ประพจน์ เภตราภาค
รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ทวี เลหาพันธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยิ่งยง เทาประเสริฐ
พันตำรวจโทรองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรนพดล ทองนพเนื้อ
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรสนั่น ศุภธีรสกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงศรีจันทร์ พรจิราศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงนพมาศ สุนทรเจริญนนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงอรุณพร อธิรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช อึ้งพินิจพงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรธงชัย สุขเสวต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวัฒนา ทรงจิตสมบุญ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ไอศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินทร์
ดร.อุษา กลิ่นหอม
ดร.เภสัชกรยงศักดิ์ ตันติปัญญา
ดร.สินธุ์ สโรบล

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นักวิชาการอิสระ
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร
 เกษัชกรหญิงปราณี ชวลิตธำรง
 เกษัชกรหญิงเย็นจิตร เตชะดำรงสิน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษจุ เวชวิฐาน
 ดร.วิชัย จันทร์กิติวัฒน์
 ดร.ตรีงตา พูลผลอำนวย
 ดร.กัญยานุช เทาประเสริฐ
 แพทย์หญิงอัญชลี ไชยสัจ
 นายแพทย์สมชัย โกวิทเจริญกุล
 นายแพทย์ประพันธ์ พงศ์คณิตานนท์
 นายแพทย์โกสินทร์ ตรีรัตน์วีรพงศ์
 นายแพทย์ธนวัฒน์ ชนวิริยะ
 นายแพทย์สุภมิตร ชุณหะสุทธิวัฒน์
 นายแพทย์ธวัช บูรณถาวรสม
 นางสาวจุจินาถ อรรถสิทธิฐ
 นางสาวณิย์ กุลสมบูรณ์
 นางพรทิพย์ เตมิวิเศษ
 นางสาวอุรจิฉัท วิชัยดิษฐ
 เกษัชกรหญิงผกากรอง ขวัญข้าว

ผู้จัดการวารสาร

นางภาวณา คุ่มตระกูล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
 นักวิชาการอิสระ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน
 ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
 โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า
 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
 กรมควบคุมโรค
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 นักวิชาการอิสระ
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Journal of Thai Traditional & Alternative Medicine is owned by the Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ministry of Public Health for the presentation of research works and technical papers on traditional Thai medicine, indigenous medicine and alternative medicine. The journal is published every four months and will be issued on April, August and December.

Editorial Board

Advisors	Somchai Bovornkitti	Contributor, Academy of Science, The Royal Institute
	Thavatchai Kamoltham	Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine
Executive Editor	Papassorn Chemboonsri	Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine
	Nattawut Prasertsiripong	Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine
Editor	Vichai Chokevivat	Institute for the Development of Human Research Protections
Associate Editors	Anchalee Chuthaputti	Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine
	Rutchanee Chantraket	Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Members

Somboon Kiettinun	Faculty of Medicine, Thammasat University
Chayan Pichaensoonthon	Faculty of Medicine, Mahasarakham University
Jiraporn Limpananont	Social Pharmacy Research Unit, Chulalongkorn University
Prapoj Petrakard	Freelance Scientist
Tawee Laohapan	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Yingyong Taoprasert	Chiang Rai Rajabhat University
Nopdol Thongnopnua	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Srinakharinwirot University
Sanan Subhadhirasakul	Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University
Srichan Phornchirasilp	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Noppamas Soonthornchalemnon	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Arunporn Itharat	Faculty of Medicine, Thammasat University
Wichai Eungpinichpong	Faculty of Associated Medical Science, Khon Kaen University
Thongchai Sooksawate	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University
Sriwattana Songchitsomboon	Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University
Sunanta Osiri	Faculty of Abhaibhubej Thai Traditional Medicine, Burapha University
Pravit Akarasereenont	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Usa Klinhom	Faculty of Science, Mahasarakham University
Yongsak Tantipidok	Society and Health Institute
Sin Sarobon	Maejo University
Malee Sittikreangkrai	Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University

Pranee Chavalittumrong

Department of Medical Sciences

Yenchit Techadamrongsin

Freelance Scientist

Pichet Wechvithan

Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus

Vichai Chankittiwat

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Trungta Poolpolamnuay

Office of the Permanent Secretary for Public Health

Kanyanoot Taoprasert

Chiang Rai Rajabhat University

Anchalee Chaiyasuj

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Somchai Kowitchalerngul

The Bangkok Christian Hospital

Prapan Pongkanitanont

Sirindhorn National Medical Rehabilitation Centre

Gosin Triratveerapong

Pranangkla Hospital

Tanawat Tanawiriya

King Chulalongkorn Memorial Hospital Thai Red cross Society

Supamit Choonsoottiwat

Department of Disease Control

Tawach Buranathawornsom

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Rujinart Adthasit

Freelance Scientist

Saowanee Kulsomboon

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Pornthip Termviset

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Aurutchat Vichaidit

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine

Pakakrong Kwankhao

Chao Phya Abhaibhubejhr Hospital

Journal Manager

Pawana Khumtrakul

Department for Development of Thai Traditional and Alternative Medicine